

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 379

ד' אדר
תשפ"ו

פרשת תרומה

דרך חיים

"ועשית מכסה לאהל ערת אילם מאדמים ומכסה ערת תחשים מלמעלה" (שמות כו יד). מפרש רש"י (שמות כה ה): "תחשים - מין חיה, ולא היתה אלא לשעה והרבה גוונים היו לה".

יש להבין, גם אם החיה הזו נבראה לשעה, הרי נאמר "אין חדש תחת השמש". כל הניסים שנעשו לישראל לשעה כבר הוכנו מראש, נבראו בערב שבת בין השמשות, כמו פי הארץ, פי הבאר, פי האתון, המן, המטה, הלוחות (אבות ה ו). אף קריעת ים סוף הותנתה מראש (בראשית רבה ה ה). אם כך מדוע לא נברא גם התחש בערב שבת בין השמשות?

ידועים דברי הרמב"ם, שכשהקב"ה גוזר גזירה, יש בה עצמה דרך לבטלה אם יצטרכו. על דרך שאמרו שאם ישראל היו זכאים בראש השנה ונקצבו להם גשמים רבים, אם ירעו את המעשים, הגשם ירד בים, במדבר. מאידך, אם נקצבו מעט גשמים אבל היטיבו את המעשים, הם ירדו בזמן ובמקום הנכון. בספר יצירה נאמר "אין בטובה למעלה מעונג, אין ברעה למטה מנגע". בשעת הצורך הקב"ה משנה את צירופי האותיות, מנגע לעונג או חלילה מענג לנגע.

הגיע יהודי לפני השרף ממוגלניצה, שהיה נכדו של המגיד מקוז'ניץ. הוא סיפר שיש לו חולה בבית. כפי שנהוג שמי שיש לו חולה יילך אצל חכם. נוסף לזה הוא אמר, שהוא גם עני מרוד, אין לו לחם לאכול בקושי. ומנין יביא כסף לרופא ולתרופות? אמר לו השרף שהגמרא מלמדת אותנו כי במקום ששרה רעב פרצה מגפה. לכן אמרו חכמים להתפלל שיפסק הרעב, ואם ייפסק הרעב ממילא תיפסק המגפה. כי אם נותנים שובע נותנים חיים, שכן אין נותנים שבע אלא לחיים. והוסיף כי לסבו, המגיד מקוז'ניץ, ר' ישראל אפשטיין הגדול, מגדולי תלמידי הנעם אלימלך, היה כזה סיפור. שפעם אחת באו ובכו שיש רעב ויש מגפה, והמגיד התבטא 'אני רואה שנגזרה עליכם גזירת מוות'. נבהלו מאוד, והמגיד הוסיף ואמר: 'מה אני אעשה? אקח את האות ע' ואוסיף אותה, והמות יהפך למעות. ככה תנצלו משתי

הגזירות'. והוסיף שזה מה שכתוב בפסוק: "הנה עין ה' אל יראיו", ה' נותן ליראיו את האות ע' ועל ידה יפעלו את סוף הפסוק "להציל ממות נפשם ולחיותם ברעב".

כשעם ישראל חטאו בעגל, הקב"ה אמר למשה "לך רד כי שחת עמך". ולאחר שהתחנן משה ושב ישראל בתשובה הצטוו לעשות משכן לכפר על חטא העגל. בזה הקב"ה היפך את ה"שחת" ל'תחש'. זו הכוונה שבריאיתם הייתה לפי שעה. הוה אומר שהתחש נברא מהתשובה שעשו ישראל בה קנו עולמם בשעה אחת, זו הכוונה "לפי שעה".

כיוון שבמקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים לא עומדים, כתוב שהתחש הייתה ששה ומתפארת בגוניה. שמכח תשובתם יכלו להתפאר בכל הגוונים שנוספו להם, שעל ידי התשובה הזדונות נהפכות לזכויות. מכאן נבין שעיקר כוח המשכן היה התשובה, התשובה על מעשה העגל. הקב"ה השרה שכינתו במשכן דווקא על ידי התחש, לבוא ולומר לישראל שהתשובה התקבלה באהבה.

זכיתי לשמוע מפיו של הרבי מגור בעל ה'פני מנחם' ביאור על הפסוק "צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה". צדיק נמשל לתמר, בעוד ארז הוא הבעל תשובה. יעקב אבינו נטע ארזים במצרים כדי שיקחו אותם איתם, ואיתם יבנו את המשכן. כאומר שהכוח של הארזים, הכח של בעלי התשובה, איתו בנו את המשכן. כך התחש והמשכן באים לתקן את השחת של השחתת החטא ולזכות להשראת שכינה.

שבת שלום!

בזרנו של ר' אריה

אמרה נפלאה אמר פעם ר' אריה: חז"ל אומרים (חולין צא). שיעקב אבינו נשאר מעבר הנהר לבדו והתקוטט עם מלאכו של עשו, לפי שנשארו מעבר לנהר פכים קטנים, ומכאן אתה למד שצדיקים חביב עליהם ממונם

שו"ת עם הרב חיים איזלס

שאלה: אבא מורדם ומונשם. כל שנה הוא היה נותן משלוח מנות ומתנות לאביונים בהידור גדול, האם נוכל להיות שליחים שלו אם חלילה לא יהיה שינוי במצבו הבריאותי?

תשובה: להלכה אנו פוסקים כדעת המהר"י אסאד (סי' קכז) שהעיקר במתנות לאביונים זה שיגיע לידי העני בפורים, ואם אדם מפריש כסף כעת והכסף יינתן בפורים – יוצא בזה ידי חובה. וגם אם נותן לעני ומתנה איתו שיהנה ממנו רק בפורים יוצא גם כן ידי חובה. ומוסיף המהר"י שאפשר לזכות על ידי צד שלישי לעני וזה נחשב כאילו הוא קיבל, וגם אם יגיע אחרי הפורים מהני, כיוון שזכה העני בכסף, ובלבד שיידע מהדבר (שרגא המאיר ג קיב). ולא כמין החיד"א שסבר שצריך להפריש דווקא ביום פורים עצמו ולא מועילה הפרשה קודם לכן.

כן במשלוח מנות הסתפק הבאר היטב (סי' תרצה) אם שולחים קודם פורים ויגיע בפורים. לדעת המנות הלוי העיקר זה שיתרבה בפורים עצמו שלום ואחוה, ולכן כותב ערוך השלחן (שם) שהדרך הנכונה ביותר זה לעשות שליח ביום פורים עצמו, ולהחזיר לו אחר כך כדי לזכות שהכל יהיה בו ביום.

לסיכומם של דברים תזכו עבור אבא שיבלחט"א גם במשלוח מנות וגם במתנות לאביונים, שניתן לזכות לאדם גם שלא בפניו, ובוודאי שזה רצונו ויזכה לקיימם בפורים כרצונו.

שאלה: ההורים שלי בני ברקים ואני ירושלמי, האם אני מקיים מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים בי"ד או שאני חייב דווקא בט"ו?

תשובה: בודאי שלא תצא ידי חובה אם תשלח בט"ו לעני מבני ברק, כי עבר זמן הפורים אצלו. ואם תשלח מתנות לאביונים בי"ד כשאתה ירושלמי – אם הולכים אחר המקבל יצאת ידי חובה כי הוא קיבל בזמן פורים שלו. אולם מן החזו"א (עי' תשובות והנהגות א תד) סובר שכיוון שאינך מחוייב ביום זה לא יצאת ידי חובה. אולם משלוח מנות לטעם מנות הלוי החובה היא דווקא ביום החיוב. ולכן במתנות לאביונים יש צדדים להקל, אולם במשלוח מנות חייבים להחמיר לתת ביום חיובך.

יותר מגופם. וכל כך למה? מפני שאין פושטים ידם בגזל.

ומקשים העולם מדוע הוצרך יעקב אבינו לעבור לבדו ולהיכנס לסכנה מחמת כן, הלא יכול היה לשלוח את מי מתוך אלפי עבדיו ובני משפחתו הענפה לקחתם? אלא, אמר ר' אריה, היא הנותנת. מאחר ויש בזה סכנה, וכל מעשה זה הוא מחמת צדקות מיוחדת שנהג בה יעקב, על כן היה צריך ללכת בעצמו. כי אין שום ערך לצדקות כאשר האדם מסכן בכך את הזולת.
(דרך אבות עמ' צ)

הלכה ומנהג

י שנה מחלוקת בין הקדמונים מדוע אסרו חז"ל אמירה לנכרי בשבת ויו"ט. מרן הב"י (סי' רמד) כתב בשם הסמ"ג שלמדים זאת מהפסוק "כל מלאכה לא יעשה בהם" (שמות יב טז), לא תעשה אתה ולא יעשה חברך, ולא יעשה עכו"ם מלאכתך. ובעל הסמ"ג מסתפק גם כן אם מכאן שאמירה לנכרי היא איסור מן התורה או שזוהי רק אסמכתא בעלמא. הגר"י ענגיל (גהש"ס שבת קז). ביאר שכשהגוי עושה זאת באופן ישיר בעבורי ובכלים שלי בודאי שזהו איסור מן התורה.

כתב הרמב"ם (שבת ו) כי אם נתיר לגוי לעשות עבורנו מלאכה בשבת הרי שקדושת השבת תהא מזולזלת, ועלולים חלילה להקל בעצמם באיסורי תורה. רש"י פירש (ע"ז טז). שזהו נכלל באיסור מדברי קבלה-נביאים של "ממצא חפצך ודבר דבר" (ישעיהו נח).

על כל פנים למדנו שאמירה לגוי אסורה בתכלית, בין בשבת ובין ביו"ט. כשיש לחלק את האיסור לב' עניינים: א) איסור אמירה או רמיזה לנכרי לעשות מלאכה בעבורי, גם באופן שאיני נהנה ממלאכה זו. ב) כשגוי עושה מלאכה עבור יהודי בשבת והיהודי נהנה מהמלאכה, גם כשהיהודי לא ציווה אותו לעשות זאת בעבורו.

בכלל איסור האמירה הוא בין אם האמירה הייתה בערב שבת שיעשה את המלאכה בשבת או שאומר לו בשבת לעשות מלאכה במוצאי שבת, וכל שכן אם אמר לו בשבת לעשות מלאכה בשבת. עוד נעיר כי גם לרמז בפה או בתנועות ידיים אסור, מכיוון שהרמז ברור ונחשב כאמירה ישירה לכל דבר. אך במקומות בהם התרנו אמירה לגוי נתיר בלשון סיפור דברים ולא ברמז שממנו נשמע ציווי.